

Aktuální výzvy II – Uživí planeta lidstvo?

2. – 3. listopadu 2017

MEDAILONKY PŘEDNÁŠEJÍCÍCH A ANOTACE PŘEDNÁŠEK

Dana Kapitulčinová, Centrum pro otázky životního prostředí, Univerzita Karlova
(dana.kapitulcinova@czp.cuni.cz)

Potravinové systémy

Tato úvodní přednáška seznámí účastníky se současným stavem potravinových systémů od globální po lokální úroveň. Zaměříme se mimo jiné na koncepty potravinové bezpečnosti, potravinové suverenity a udržitelné stravy. Budeme diskutovat co, proč a jak jíme a jaké to má dopady v různých aspektech našeho života a lidské společnosti jako takové. Na závěr si představíme různé alternativní možnosti získávání potravin, které se snaží více respektovat životní prostředí i socio-ekonomické potřeby lidí, díky kterým si můžeme plnit naše talíře.

Dana Kapitulčinová, pracuje jako výzkumný pracovník v Centru pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy v Praze. Odborně se zaměřuje na téma vzdělávání a udržitelnosti potravinových systémů. V současnosti je zapojena do dvou výzkumných projektů zabývajících se dopady potravin a stravovacích návyků na výživu a životní prostředí. Dana získala své odborné znalosti a profesní zkušenosti zejména ve Velké Británii a v Dánsku, kde šest let žila, studovala a pracovala na University of Bristol a poté pro konzultační společnost udržitelného rozvoje v Kodani. Od roku 2013 žije a pracuje v Praze.

Zdeněk Opršal, Katedra rozvojových a environmentálních studií, Univerzita Palackého v Olomouci
(zdenek.oprsal@upol.cz)

Land grabbing

Land grabbing je fenomén, který se dostal do středu pozornosti médií, světové veřejnosti i výzkumníků před deseti lety v souvislosti s tehdejší potravinovou krizí. Land grabbing lze definovat jako dlouhodobý pronájem nebo nákup půdy v rozvojových zemích ze strany mezinárodních investorů či zahraničních vlád. Land grabbing je spojován s řadou negativních sociálních a environmentálních projevů. Příspěvek se zabývá typickými znaky, které odlišují land grabbing od prospěšných zahraničních investic. Mapuje rozsah a geografické rozšíření land grabbu. Diskutuje motivy a cíle velkoplošných akvizic půdy ze strany zahraničních investorů. V závěru se zamýšlí nad faktory, které usnadňují proces land grabbingu a opatřeními, kterými lze negativní dopady zahraničních investic do zemědělské půdy v rozvojových zemích omezit.

Zdeněk Opršal působí jako odborný asistent na Katedře rozvojových a environmentálních studií PřF Univerzity Palackého v Olomouci, přičemž patří mezi její zakládající členy. Zabývá se výukou a výzkumem v oblasti rozvojové geografie a environmentální geografie. Příkladem rozvojově zaměřeného výzkumu jsou analýzy determinantů teritoriálních alokací české pomoci a problematika environmentalizace rozvojové pomoci. Zajímá se také o studium mocenské dimenze využívání přírody a jejích zdrojů lidmi v rozvojových regionech. Účastnil se řady

studijních cest, projektů a výukových mobilit např. v Mongolsku, Kostarice, Peru, Rwandě, Bhútánu či Izraeli.

Pavla Kotíková, Ekumenická akademie (pavla.kotikova@ekumakad.cz)

Potraviny v hlavní roli aneb osvětové kampaně, které prochází žaludkem

Palmový olej, drahé máslo, nešťastné slepice, plýtvání jídlem nebo dvojí kvalita potravin. Všechna tato témata mají něco společného. To, co máme na talíři, hraje velikou roli v tom, jak vypadá naše planeta. Na workshopu si ukážeme globální souvislosti mezi tím, co jíme a jaký to má efekt na společnost, přírodu i naši budoucnost. Ukážeme si, jak se proměnily kampaně na přelomu tisíciletí a sami účastníci budou mít možnost si vyzkoušet na kampani pracovat. Workshop bude veden interaktivní formou.

Pavla Kotíková je koordinátorkou projektu Za férové banány, který v České republice vede Ekumenická akademie a chtěla by, aby bylo na českém trhu jednodušší sehnat banán, který byl vypěstovaný eticky. Kromě banánů se taky věnuje iniciativě Bezobalu, protože plastů už je na světě jednoduše moc. Studovala obor Politologie a evropská studia a Mezinárodní humanitární a sociální práci na UP v Olomouci. Má ráda, když se směje, až brečí, pije dobré kafe a ráda pozoruje lidi na nádraží.

Vojtěch Kotecký, Glopolis (kotecky@glopolis.cz)

Jak se produkce potravin může starat o své vlastní pokračování? Zemědělství, půda, krajina a klima

Letos každý den jedna nebo dvě české farmy přešly na ekologické zemědělství. Je to důležitý moment, který posiluje naši potravinovou bezpečnost. Současná intenzivní velkoprodukce totiž poškozují půdu: každoročně z tuzemských polí odečte tolik ornice, že by naplnila bezmála dva miliony sklápěcích tatrovek, špatně zadržuje vodu v krajině a hubí také důležité opylovače. Proto zdravější péče o krajinu bude speciálně důležitá v teplejším a sušším klimatu, jaké v příštích desetiletích očekáváme. Ale výroba potravin také sama přispívá k vyšší koncentraci skleníkových plynů v atmosféře. Hlavně kvůli rozšiřování plantáží – především krmné sóji – na úkor lesů a divokých savan v tropických zemích.

Vojtěch Kotecký pracuje jako analytik v pražském institutu Glopolis, kde se zabývá ekologickou politikou, zejména v kontextu energetiky a zemědělství. Více než dvacet let pracoval v Hnutí DUHA, české ekologické organizaci, kde v letech 2004–2014 byl programovým ředitelem. Je autorem nebo spoluautorem desítek studií a publikací na různá ekologická témata. Pravidelně také přispívá do českých deníků i jiných médií. Deset let také sloužil jako člen Rady vlády pro udržitelný rozvoj a je členem Rady Agentury ochrany přírody a krajiny ČR. Obdržel Cenu ministra životního prostředí za „významný přínos prosazování věcnosti a odbornosti do veřejné debaty o ochraně životního prostředí“. Vojtěch Kotecký vystudoval systematickou biologii a ekologii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy a doktorát environmentálních studií získal na Centru pro otázky životního prostředí UK.

Jan Doležal, Agrární komora České republiky (dolezal@akcr.cz)

Potravinová soběstačnost České republiky

Vyprodukovat dostatek potravin a zajistit potravinou bezpečnost by mělo patřit mezi základní priority každé vyspělé společnosti. Potravinově nesoběstačný národ je ohrožen stejnou nesvobodou, jako jsou státy závislé na dovozu fosilních paliv. Zemědělství musí mít v dnešní době stále větší ambice nejen ve výrobě potravin, ale také péči o životní prostředí a v rozvoji venkova. K tomu je zapotřebí jej inovovat tak, aby zemědělství bylo konkurenceschopné a zároveň ekologicky udržitelné.

Jan Doležal vyrostl na rodinné farmě. Vystudoval Masarykovu univerzitu v Brně, obor mezinárodní vztahy, evropská studia a Českou zemědělskou univerzitu v Praze, obor rozvoj zemědělství a venkova. Od roku 2014 pracuje v Agrární komoře České republiky jako analytik a specialista pro mezinárodní vztahy a Společnou zemědělskou politiku EU. Od roku 2017 je tajemníkem komory.

Lenka Voleníková, Katedra rozvojových a environmentálních studií, Univerzita Palackého v Olomouci (lenka.volenikova@upol.cz)

Komunitní městské zemědělství jako cesta z krize

Zemědělství ve městech sice může znít pro mnoho lidí jako oxymóron, v současnosti se však stává čím dál tím populárnější napříč celou zeměkoulí. Zatímco v Evropě či severní Americe stojí většinou za boomem městského zemědělství snaha o environmentálně udržitelnější způsob života, v rozvojových zemích se často jedná o tzv. survival strategy, tedy jeden z možných způsobů obživy, chudého městského obyvatelstva. Přednáška se zaměří na hlavní potenciály městského zemědělství v rozvojových zemích, tedy především na jeho přispění ke zvyšování potravinové bezpečnosti a socio-ekonomické situace lidí s nízkými příjmy. Poslední část přednášky bude diskutovat komunitní městské zemědělství jako jeden z efektivních způsobů zemědělské produkce ve městech.

Lenka Voleníková vystudovala Mezinárodní rozvojová studia na Univerzitě Palackého v Olomouci, kde v současné době pokračuje ve studiu v rámci doktorského programu. Ve své vědecké práci se zaměřuje především na městské zemědělství v rozvojových zemích a s tím související témata jako potravinová bezpečnost, potravinové systémy či městská chudoba. Absolvovala výzkumné stáže v Zambii, na Filipínách a v Jihoafrické republice. V letech 2011 až 2013 působila jako koordinátorka MFF Jeden svět v Olomouci. Na Katedře rozvojových studií je řešitelkou projektu Letní škola rozvojové spolupráce a studijní koordinátorka Erasmus Mundus Joint Master Degree GLODEP.

Ľubica Lacinová, Ústav molekulárnej fyziológie a genetiky, Slovenská akadémia vied (lacinova@up.upsav.sk)

GMO - jediná možná budúcnosť?

Geneticky modifikované poľnohospodárske plodiny sú síce už roky bežnou súčasťou ponuky, ale stále pretrvávajú spory o ich bezpečnosť. V prednáške predstavím niektoré plodiny, ktoré sú dnes k dispozícii, aké sú ich potenciálne výhody, aké potenciálne riziká prinášajú a ako vedci a politici pristupujú k vyhodnocovaniu rizík.

Ľubica Lacinová sa zaoberá sa biofyzikou excitabilných buniek. Je členkou Komisie pre biologickú bezpečnosť pri Ministerstve životného prostredia SR a Národnej odbornej vedeckej skupiny pre GMO, nové potraviny a potraviny odvodené z biotechnológií pri Ministerstve poľnohospodárstva SR. V rokoch 2000, 2001 a 2003 organizovala konferencie "Genetické technológie: hrozba alebo nádej?" pre odbornú a laickú verejnosť. Napísala vyše 100 článkov pre tlač (Mosty, Sedmá generace, Aspekt, Profil, .týždeň, Domino Fórum, Knihy a spoločnosť) a elektronické (InZine, Sieťovka, Changenet, Station) médiá. Je členkou redakčnej rady Sedmé generace.